

Az országos magyar izr. tanító-egyesület

ÉRTESITŐJE.

Megjelen havonként egyszer.

Felelős szerkesztő: SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Az előfizetési pénzek és tagsági díjak
Ózer Zsigmond egyleti pénztárnokhoz
Klauszál-utczá 4. szám küldendők.
Szerkesztői iroda Sip-utczá 12. sz.

Kiadja az „**Orsz. magy. izr. tanító-egyesület.**”

Előfizetési ár: Nem tagok számára
egész évre 2 frt.

Az egyesület tagjainak díjmentesen jár.

Gyermektelepek az iskolai szünet alatt.

(A természettudományi közlöny f. é. júniusi számából.)

Mint minden nagy városban, úgy a körülbelül félmilliónyi lakosságot számláló Budapesten is a csillogó fénynek és pompának megvan a sötét árnyéka. Az új boulevardokon a gazdagok számára épülő palotasorok még kiáltóbbá teszik a szegény nép helyzetét. — Budapest lakosságának egy jelentékeny része a legterhesebb viszonyok közt tengeti életét: lakásául zsufolt nyomoruságos helyiségek, nedves bűzhöd, sötét pinczék szolgálnak melyeknek sötétségét a nap sugarai nem oszlatják el, nem derítik föl soha. E nép tápláléka elégtelen, gyakran romlott, úgy hogy a nehéz munka közben kiadott erőmennyiséget nem hogy pótolná, de még egészségi ártalom kútforrását is képezheti.

Ilyen életviszonyok nemcsak a szülők, de az ivadék testi és lelki világán is visszatükröződnek; ha a felnőttek egészségét képesek aláásni, mennyivel inkább vészthozók a zsenge, fejletlen gyermekekre! — A növénynek, melytől a jótékony esőt és az éltető napfényt megvonjuk, gyümölcsét élvezni nem fogjuk; mert elsatnyul, elhervad. A nyomor szerencsétlen gyermekei is elcsenevészednek, gyenge szervezetökbe csakhamar romboló betegségek csírái fészkelődnek be és elpusztúlnak.

A városi lakosságot, különösen annak szegényebb részét alattomos, de veszedelmes ellenségképen leginkább a skrofula és az angol kórság sanyargatják.

A művelt társadalom ezt közönyösen, részvétlenül nem nézheti. — Az emberbaráti érzés, a felebaráti szeretet az a soha kinem apadó forrás, a melynek már olyan számos intézmény köszöni lételetét. — Ezen intézmények szép és nemes hivatást töltenek be, mert enyhítik a fájdalmat, és csilapítják, a mennyire lehet, az emberi nyomort.

A humanizmus kifolyása a **gyermektelepek** eszméje is, mely abban áll, hogy a gyengélkedő, betegeskedő szegény iskolás gyermekek alkalmas helyen, erdős, hegyi vidék jó levegőjén, vagy tengerparton, egészséges, erősítő táplálkozás mellett visszanyerjék legdrágább kincsöket: **egészségöket.**

A gyermektelepek eszméje Svájcban született. Az első telepet 1876-ban Biron, egy zürichi lelkész rendezte. Az intézmény nemsokára elterjedt. — Németországban Frankfurtban létesült először, majd később Drezda, Stuttgart, Bécs, Basel, Bern, Genf, Barmen, Köln, Lipcse, s még más német és svájci városokban alakultak hasonló gyermektelepek; 1882. augusztus és szeptember havában Genfben tartott nemzetközi egészségügyi kongresszuson Varrentrapp már 31 városnak 1—6 éven át fennálló gyermektelepéről, illetőleg az ideküldött 6162 gyermekben tett tapasztalatokról tehetett jelentést.

Zürich gyermektelepén a kiküldött gyermekek eleintén 14 napig, később úgy itt, mint Drezda, Lipcse, Magdeburg, Nürnberg városokban 21 napig, máshol 23—29 napig tartózkodtak.

A telepekre a 8—14 éves gyermekeket tartják legalkalmasabbaknak. Az iskola-igazgatók az egyes osztályok tanítóival együtt összeállítják azon gyermekek lajstromát, a kikre nézve legszükségesebbnek látják a telep kedvezményét; ezek aztán orvostól megvizsgáltatnak, s általános benyomás-, kinézés-, tápláltatásuk-, nagyságukra s mellbőségükre való tekintettel kiválasztatnak a telepre küldendőket.

Igazi beteg gyermekek, szembajosak, kiknek a napfény, a szél, a por ártalmukra lehet, továbbá nyavalyatörösök, ágybavizelők és vidatánczban szenvedők kizáratnak. — A kiválasztott gyermekek 10—12—15—20 tagból álló csoportokba osztatnak, s melléjük egyegy tanító vagy tanítónő adatik. — Hogy a telep családias színezetet kapjon, némelyek helyesebbnek tartják, ha a tanító feleségével együtt áll a gyermekek élén; mások pedig azt, ha egy nagyobb (40 tagból álló) telepet két tanító vezet.

A gyermekek telepen való tartózkodásának valóságos vakációi jellege van. Az egészséges testi fejlődés szempontjából a szabadban tartózkodás, tornázás, játék, hideg vízzel való mosakodás, fürdés nagyon ajánlatosak. — Kedvezőtlen időben olvasással, énekkel, levélírással, a gyűjtött növények és állatok rendezésével lehet a gyermekeket foglalkoztatni.

A telep helyének megválasztásánál lehetőleg magas, erdős vidékre kell tekintettel lenni, — a mely nem esik a várostól nagyon messzire. Egészséges, szabad fekvésű házat, szellős, világos termekkel kell szállásul választani, a melyben legalább 10 köbméter alvótértség jut minden gyermek számára.

Erősítő, ízletes téplálékról, különösen friss húsról és tejről kell gondoskodni.

Úgy az élelmezésre, mint más egyébre nézve tanácsos írásbeli szerződésben mindent pontosan, szabatosan megállapítani.

A telepre küldött gyermekeknek viselő ruhájokon kívül még egy telepi öltözetre van szükségök.

Dániában a vakációi telepítésnek egy sajátos módja fejlődött ki. — Itt ugyanis néhány évtized óta az iskolás gyermekek — többnyire kettenként — becsületes, jóra való földműves családokhoz adatnak néhány hétre, a hol a család tagjaiképen könnyebb házi és mezei munkában is résztvesznek. A gyermektartásért az illetők némi díjazásban részesülnek. A napilapok díjtalanul közlik a telepítendő gyermekekre vonatkozó hirdetéseket, a vasútak és gőzhajók pedig ingyen eszközlik a szállítást; ennél fogva a kiadás felette csekély. Dániában, a hol a vakációi telepítést valósággal nemzeti érdek vezérel, évenként 7000 gyermek reszesül ilyen ellátásban.

Hamburg »jótkönyv iskola-egyesülete« utánozta ezt 1876-ban, s mint-hogy sikeresnek mutatkozott, szintén némi díjazásban (10—15 márka 2—3 hétre) részesítette a mezőgazdákat, a kiket lelkészek, tanítók, s más hiva-

talos személyek gyermektartásra alkalmasakul, jóra valókul kijelötek. — Az inspektori tisztet az előbb nevezettek önkénytesen vállalták el. Az utóbbi 6 évben 700 gyermeket helyeztek így el. Bréma városa követte Hamburg példáját. Bernben nagyobb (körülbelül 40 tagból álló) telepeket rendeznek, a melyeknek élén egy tanító áll. Ő gyakorolja a felügyeletet, gondoskodik minden szükségesről, s a telep kiadásairól pontos számadást vezet. Ugyanazon telepen van még egy segédtanító — a leányoknál tanítónő — és végre egy szakácsné, a ki egyedül részesül fizetésben. A gyermekek szállítása többnyire ingyenes.

Barmen 1882-ben a königsborni lápfürdőben saját helyiséget építtetett a vakációi gyermektelepek céljaira. Azokat a gyermekeket, a kiket sem a lápfürdőbe, sem a vidéki telepre el nem küldhettek, valamely torna-, vagy más tág helyiségbe gyűjtötték össze, reggel és este dús tej- és kenyé táplálékban részesítvén őket. Hasonló tejkuráról gondoskodtak Elberfelden, Düsseldorfban stb. Posenben a szegény gyermekek a városi tornaiskolában 9 órakor összegyűlvén tejet, vajjas kenyeret, ebédre levest, húst, főzeléket kapnak, s ezután elbocsáttatnak. Délután 4—5 óra tájban ismét összejönnek s ozsonnára, tejet vajjas kenyeret, vacsorára tejet, vajjas kenyeret sajttal, hideg sültet, vagy tojást kapnak.

A **gyermektelepek költségeit** illetőleg, főlemlithetem, hogy 18 német város telepein az 1—1 gyermekre eső napi kiadás 1·30—2·90 márka közt váltakozott. Hamburgban csak 0·30—1·03 márka, Bernben 1·10—1·30 frank, Genfben 1·25—2·55 frank.

A **gyermektelepek egészségi értékének** méltánylására, a gyermekek erőbeli állapota javulásának megbirálására, szabatos, objektív mértéket igyekeztek alkalmazni. Így először Frankfurtban megállapított a nem és évek szerint osztályozott gyermekek testsúlya, s összehasonlított más hasonlókorú ép gyermekek normális súlyával, s végül az egyes gyermekek súlya a telepről visszatértök alkalmával szembe állítottatott odaérkezésökkor mutatkozó súlyukkal. Örömmel tapasztalták, hogy a gyermekek testsúlya a nagy többségnél jelentékenyen gyarapodott, úgy, hogy hasonló korú, fejlődésükben vissza nem maradt gyermekek testsúlynövekedését 4—8-szorosan felülhaladta. A telepek legnagyobb része a frankfurti észlelés e módját követi. Hogy a konstatált gyarapodás valóban állandósúlt megerősödés, maradandó egészség kifejezése, a visszatérés után 4—4 hetenként végzett újabb mérések tüntették ki; ugyanis a legtöbb esetben a továbbfejlődés, gyarapodás, ha nem is a telepen tapasztalt feltűnő mértékben, de azért folytonosan, egyenletesen mutatkozott.

A testsúly növekedése a telepeken 0·62—2·25 kgr. közt ingadozott; közepesen pedig fiuknál 1·31, lányoknál 1·48 kgr. volt; sőt Kölnben 4·69 kgr. Figyelmet érdemel azon körülmény, hogy a Posenből falura küldött gyermekek 1·94, a városi torna helyiségben tartott, igen dúsán táplált gyermekek pedig 1·47 kgr.-mal gyarapodtak.

Némely telepen később a **hosszaságban való növekedés** a mellbőség, a tüdő kapacitása, sőt Milanóban az izomerő mérése is gyakorlatba került.

A gyermekek a hideg vízzel való mosdatást, a fürdést nagyon megkedvelik; rendszeretetők, tisztaság iránt való érzékek ébred, modorukban szerénységet, egymás között simulékonyságot, a tanító iránt ragaszkodást tanusítanak. — Hogy a derék tanító, a ki feladata magaslatán áll, milyen végtelenül hasznos, mennyire áldásos befolyást gyakorol a telep kis lakóira, alig szükséges kiemelnem.

Hazánkban Rózsahegyi Aladár 1881-ben igyekezett különösen a vakációi gyermektelep eszméjét terjeszteni s 1882-ben már meg is kezdette a gyermektelep létesítésére alakult bizottság működését. — Jelenleg tekintélyes egyesület van alakulóban, melynek most még csak 234 rendes és 22 alapító tagja van.

1883-ban Nagy-Maroson rendezték az első gyermektelepet, s vezetésével az ottani igazgatótanító, Lanzerits Antal bízott meg. — Az egészséges táplálék, a tágas, világos szállás, az erdők jó levegője, a gyakori kirándulások, a Duna frissítő fürdője, az edző tornázás mellett a Budapestről kiküldött gyermekcsoportnál sem maradt el a más telepeken tapasztalt örövendetes eredmény.

E buzdító kezdet ösztönözze a bizottságot, hogy működését, melyet áldás kísér, buzgón, ernyedetlenül tovább folytassa. Az iskolai egészségügy javítása terén nyilvánuló dicséretes törekvések mellé szépen sorakozik a gyermektelepek rendezése tárgyában megindult mozgalom is, mely a szegény iskolás gyermekek roncsolt egészségének helyreállítását célozza. Csak úgy remélhetni, hogy a gyermekek a haza hasznos polgárai lesznek, hogy kötelességeiknek becsülettel megfelelnek, ha úgy testök, mint szellemök kellő ápolásban részesül, s ha a test fejlődése és a szellemi képességek kifejtése között meg van a kellő harmónia.

Örömmel üdvözölheti a hazai közegészségügy minden barátja a megindult üdvös mozgalmat, mely, a mint hinni szeretjük, mindinkább nagyobbó hullámokat vetve, úgy fővárosunkban, mint a vidék nagyobb városai-ban terjedni fog. — A szegény, gyenge, betegeskedő gyermekeket nem szabad segély nélkül hagyni; a jövő ezen reményeit nem szabad elhervadásnak, elpusztulásnak átengedni. — Erre nemzeti és felebaráti érzésünk egyaránt kötelez!

Dr. Frank Ödön.

EICHBERG ADOLF,

a nagy-kanizsai izr. iskolák nyugalmazott igazgatója.

(Vége.)

Eichberg áldásos működése csakhamar fölkelte a hitközségi előljáróság figyelmét és kívánságát hogy az eddigi 3 osztályu iskoláját egy kereskedelmi osztálylyal kibővitse, a melynek vezetését Eichbergre bizza. Így történt, hogy E. 1839-ben mint hitközségi tanító alkalmazva, a negyedik osztály vezetésével bízott meg. Így lett ő alapítója ezen széles e hazában és ennek határain túl is jó hírnévben álló kereskedelmi iskolának, így alapította meg szakértő és alapos tanítása által azon tanulóinak szerencsés jövőjét, kik tudományok által ezen intézetben nyert alapoktatás következtében maguknak állást, tekintélyt és vagyont szereztek.

A sok között legyen szabad csak néhány előkelőbbet felsorolnom: Dr. Schnitzler J. világhírű bécsi orvosi egyetemi tanár, Dóczi Lajos valóságos cs. kir. udvari tanácsos, külügyi oszt. tanácsos és hazánk koszoruzott költője, Naschauer V. a bécsi kereskedelmi kamara tekintélyes elnöke; Bakonyi M. a bpesti hengermalom vezérigazgatója stb.

Valamint tanulói, kik szorgalmuk és további kiképeztetésük által kitűntek, úgy ő is tanítási idején kívül (rendesen 8—10 órát tanított naponkint) szorgalmasan tanult. Elsajátította magának a magyar, franczia és olasz nyelvet, mely utóbbiakat alaposan tanította is. 1856-ban jó sikerrel

tette le Budapesten a realtanári vizsgálatot, 1860, pedig igazgatónak nevezetett ki az akkori soproni helytartóság által a nagykanizsai izr. fi- és leányiskolák részére, mely hivatását ő a legnagyobb odaadással, lelkiismeretes az iskola javára és fölvirágoztatására ellátta egész 1883—4-dik tanév elejéig, a midőn is testi ereje fogyatkozása következtében, maga kérte felmentését.

A magas kormány által kitüntetett; mely érdemjelet bold. Belus József volt v polgármester, ki is a nevelés és tanítás ügyét szíven hordta. Nusecz József volt megyei tanfelügyelő urral, a városi hatóság által kiszolgáltattott diszokmány kíséretében, melyben Eichberg kitartós munkássága, dicséretes képzettsége és áldásdus működése szép szavakkal voltak ecsetelve, ünnepélyesen neki átszolgáltattott Ő ezen, akkori szokás szerint, tanítónak legnagyobb fokú (koronás ez. érdemkereszt) kitüntetési jelvényt hála-lásan fogadta ugyan, de sokkal szerényebb lévén, semhogy rendjelek által kivánt volna brillirozni, azt szépen almáriumba rakta, a nélkül, hogy csak valamikor fel is tűzte volna.

Még csak valamit családi és társadalmi életéről. 1842-ben eskedte föl magának Lichtenstein Béni, helybeli, előkelő kereskedő Sarolta leányát, kivel 34 évig boldog házasságban élt és kitől 3 leánya és 2 fia lett, melyeket a leggyengédebben nevelt és gondosan ellátott. Tanítótársaival mindig a legjobb egyetértés és barátságos viszonyban élt; miért is végleg-köszönése alkalmával (mint e lapokban akkor közöltetett) azok a legszívélyesben bucsuztak tőle, ő pedig könnyezve kérte őket, hogy továbbra is barátságukban tartsák meg.

Ritkán részesül tanító olyan elismerés és megtiszteltetésben, mint amilyenek Eichbnrg örvendez; ugy szolván jól esik az embernek látni mint versenyeznek a most már tekintélyes férfiak, néhai tenitójuk iránti háladatosság lerovásában. Így történt 1875-ben, midőn volt tanítványának tudtára jutott, hogy a hitközség Eichberget nehéz tanítói hivatása alul teljes fizetésének élvezete mellett fölmenti, hogy ezek maguk közt néhány ezer forintot gyűjtöttek és azt neki értékpapírok és sorsjegyekben ajándé- kul ünnepélyesen adták, hogy mesterük végnapjait minden anyagi gondtól menten élvezhesse. Kunfi kaposvári lakos, mint néhai tanítványa pedig néhány száz forintnyi alapítványt tett le az itteni hitközségeknél, hogy az mint Eichberg-alapítvány örök időre fönmaradjon és annak kamatjaiból évenként ezen iskola szegény sorsu tanulói iskolakönyvekkel látas- sanak el.

Ez már csakugyan oly ritka kegyelet, mely különös elismerést érde- mel és melyben zsidótanító még alig részesült. Élvezze soká!

Mielőtt ezen hosszúra kiterjedt soraim befejezném, bevallom hogy én mint kartársa, ki 28 éven át ezen iskolában vele működtem és folytonos barátsági viszonyban vele éltem, többet is felhozhattam volna szellemi fog- lalkozása, műveltségi és jeles működése ecsetelésére; de ismervén szerény- ségét, csak a legszükségesbekre szoritkoztam, nehogy megütközzék rajta; és inkább gyűjtöttem némi adatokat hazánk izr. iskoláinak történetéhez. Azt k. kartársimmal megismertette el nem mulaszthatom egyik benső óhaj- tásomnak kifejezést adni: Vajha a népiskola, melynek mi erőnket és éle- tünket egész odaadással oly készségesen áldozzuk, lenne azon általános szabad népiskola, ezen csodavirág, melyről baró Eötvös József nekünk oly szép eszményképet festett hazánk jövő boldogságára. Még mélyen szunnya- dozik bimbajában, és csakis a tavasz lágy szellője — azon kereszténység

meleg lehelete, mely áthatva az általános emberszeretet és embertisztelet-től képes őt fölsegíteni, hogy rang, nemzetiség és valláskülömbőség nélkül világosságot terjeszzen kedves hazánk fölvirágzása és üdvére.

Boronkay Károly,
el. főtanító.

Auspitz Adolf.

A magyarországi zsidó tanítószék büszke lehet arra, hogy kebelében a jeles tanítók egész serege van, kik mindenképpen kitűnnek s tiszteletet szereznek úgy a magyar nevelésügynek, mint a zsidóságnak. Nem nevezek meg egyeseket, tudjuk, hogy kik a zsidó tanítók korifeusai; csak azt akarom a jelen alkalommal nyilvánosságra hozni, hogy a vidéki tanítók között is vannak kitűnő paedagogusok, kiknek neveit a hir ugyan még nem szárnyalta fel, megis szerény körökben érdemleges elismerésben részesülnek.

E vidéki jeles tanítók egyik legjelesebbikéről akarok ma szólni; **Auspitz Adolf nagyváradai tanintézet tulajdonosnak** érdemekben megőszült fejét akarom koszorúval övezni; azon férfit, ki **h u s z o n ő t h o s s z ú é v e n** át apostoloskodván a tanítás rögzös pályáján, a tanév végén üli meg tanítói működésének **u e g y e d s z á z a d o s j u b i l e u m á t.**

Jónak látom ez alkalommal a rendelkezésem alatt levő csekélyszámú adatok alapján a jubiláns életrajzának rövid kivonatát adni.

Auspitz Adolf 1836. febr. 24-én született Szatmármegye K.-Jánosi nevű községben. Szülei a már gyermekkorában ritka tehetségéről tanuskodó gyermeket egyszerű zsidó szellemben nevelték. De a magyar nyelv azért házuknál mindennapi volt, 12 éves korában talmudtanítónak ment s Pozsonyban hat évig látogató a Jesibát, mialatt magánuton önszorgalommal s óriási megfeszítéssel — mire csak a valódi tehetség képes — letette az érettséget, mely fontos lépés után a papi pályára akart lépni; de nagybátyja ösztönzésére a kereskedői pályát választá s ezen működött több éven át; de vállalatai sikertelensége által lehangelva, szorult anyagi helyzete által kényszerítve a belső sűgallatának — mely őt a szellemi működés terére való lépésre buzdítá — hódolva: a tanítói pályára lépett s 1859-ben le is tette szintén magántanulmányai alapján a tanítói vizsgát. **Nyirbátor** volt a legelső város hol az izr. hitközség iskolájában **ki-lencz** éven át működött polgártársainak s hitsorszainak osztatlan szeretete, tanítványainak tisztelete s ragaszkodása mellett, mig nem 1868-ban a templom és iskola leégett s így A. kénytelen volt lemondani — mert az akkori szokás ellenére ő véglegesítve volt; — midőn is a helytartó-tanács igen szép elismerő nyilatkozatot adott ki számára, de a község nem akarta elbocsátani a lelkes tanítót, ki egyszersmind községi jegyző is volt. Azonban a szükségnek engedni kellett. Érzékeny, az iskolában kezdődő a templomban folytatott s az elindulásnál befejezett bucsuzás után **Nagyváradra** jött. A hol egészen ismeretlen volt. Ott akkor a magántanintézetek nagy száma tartá a tért elfoglalva. Mindazonáltal A. első fellépését egy magántanintézet megnyitásával kezdé meg, mely, habár a konkurrencia igen nagy volt, azóta mindig első volt. Nem bocsátkozom az intézet nagyszerű berendezésének, a vezető igazgató kitűnő tanmódszerének, az ő, s a 6—8 tanító erélyes, de mindamellett szelid bánásmódjának stb. leírásába; arra szakavatottabb toll szükségeltetnék, csak arra szoritkozom,

hogy **Auspitz Adolf** tanintézetének, melynek tizenhatéves szeplőtlen múltja is elég garancia, remak (s mint egyik hírlapi referáda mondá: **az egész országban páratlan**) módon való vezetése, fenntartása, habár igen nagy megfeszítéssel jár is, s habár az irigyek s ellenségek — mint sehol — ott sem hiányzanak; azért a legnagyobb látogatottságnak örvend, úgy hogy **Dr. Oláh Gyula, Sarkady Tihamér, Szemes Imre** tanfelügyelők is oda küldik gyermekeiket, sőt más vallásbeli gyermekek **egy évben sem hiányoznak** az intézetből; az igazgató pedig, ki hazafisága s ritka vallásossága, melyeket a tanulókon is tapasztalhatni, és széles körű ismeretei folytán Nagyvárad egyik kiválóbb tanférfia; épen ezen tulajdonságának jutalmául részesült 1877-ben azon bizalomban, hogy a haladó izr. hitközség középtanodai hittanárul választá, mely állást, noha most dr. Kohut rabbi is tanít, jelenleg is viseli a szülők és az előljároság teljes megelegetésre.

A minden nagyvárad-i s sok idegen egyletnek, az izr. hitközségnek stb. választmányi tagja, az irodalomnak nagy kedvelője s egyik szorgalmas, szerény művelője, kinek paedagogiai értekezései, hitfelekezeti s tanügyi czikkei, a héber történelemből vett, vagy alkalmi költeményei jó híret csak emelik.

Ezekben adtam röviden Auspitz Adolf életrajzát.

S végül félemlitem azon mozgalmat, mely e ritka derék férfi jubileuma alkalmából rendezendő ünnepély iránt megindult s melynek élén oly intelligens, előkelő polgárok s tanférfiak állanak, kiknek neve elég garanciát nyújt arra, hogy az ünnepély sikerülni fog, s mi jeléül szolgál annak, hogy a szeretet, a hálá szikrája nem aludt még ki a valódi érdem iránt az emberek kebelében.

Azon óhajjal, zárom be soraimat: vajha a Mindenható bölcs rendelkezése folytán ezen ritka férfiú **50 éves jubilaumát** is elérje és tulélje, hogy sokáig szolgálhasson még a nevelésügynek, hogy sokáig diszét képezze a magyar-zsidó tanítósnak!

Sokáig éljen Auspitz Adolf !!

Dr. G. A.

Egyről-másról.

Egy év óta hetenkint olvassuk a Népt. Lapjában egy orsz. tanítói árvaház felépítésére szánt összegek gyűjtésétől. Minden érző kebel, különösen pedig a tanító szíve örömtől dobog fel a magasztos intézmény realizálásának gondolatánál. Ezután már majd nyugalommal hajhatja le fejét az örök nyugalom és béke sirjába az élet zugó viharában hányt vetett szegény tanító is, ha végórája közeleg, azon édes, enyhítőleg jóltevő tudattal, hogy gyermekéről, legdrágábban féltett kincséről gondoskodva lesz, hogy gyenge csemetéit a szűkkörű család kebeléből ápoló, gondos kezek átültetik más veteményes kertbe hol meleg, rokonszenves barátságot éreztetnek velök kárpotlásul az örökre elvesztett, pótolhatatlan atyai szeretetért.

Számos ellenzője van még a humanizmus ezen fényes nyilvánulásának is, és pedig türelmetlen, ultramontán szellemű lapocskák részéről, hihetőleg azért, mert a filantropia nem tévén különbséget felekezetek közt, valláskülönbség nélkül fogja előreláthatólag védő szárnyai alá fogadni az árvákat.

Nem illő és nem is méltányos ugyan az árváknak felekezetek szerinti elhelyezését illetőleg praejudicálu véleményezést koczkáztatni, még sem

fojthatom el a sok pro és contra világgá bocsátott érvelések behatása folytán bennem erősen élő sejtelmet, mintha az izr. tanítók árvái már a priori sem, ill. elvben sem részesülnének az őket méltan megillető kedvezményben. Már pedig, a hazai magyar-zsidó tanítók dicséretére legyen mondva, ha nem is nagyobb, de mindenesetre olyan arányban megtették hazafias és emberbaráti kötelességüket az árvaház ügyében mint e haza bármely más hitfelekezeti tanítósága.

Félreértés kikerülése végett kijelentem, hogy ez távolról sem kérdés, hanem csakis a tényállás tárgyilagos constatalása.

* * *

Ugyancsak Népt. Lapjában ezelőtt néhány héttel ezelőtt Góth József egy nagyon szép, humánus érzületre való eszmét pendített meg, nevezetesen hogy a tanító-egyletek vitassák meg, mimédon lehetne segíteni chronicus bajban szenvedő tanítók számára ingyenes fürdő-ellátást és gyógykezelést kieszközölni a magyarországi fürdő-igazgatóságnál. A cikkíró szerint leginkább volna helyén ez ügyet a majdan egybehívandó III. egyetemes tanító-gyűlés plenuma elé terjeszteni, a N. L. szerkesztője pedig egyedül a mindenható miniszter jószívűségétől teszi függővé az efféle nemes segélyezéseket. Csekély nézetem szerint Magyarország akármelyik fürdőjének igazgatósága bármely tanító-egyletnek vagy testületnek a tanfelügyelő által ajánlott 1—2 tagjától nem tagadná meg e jótékonyt, föltéve, hogy elég indokolt az ebbeli kérvény.

Ha ezen terv szerint a fürdő-idény alatt legalább 10 fürdőben 15—20 tanító volna szerencsés ilyen emberséges támogatással a társadalom által kitüntettetni, mily nemes dolgot mivelnének! mily megbecsülhetetlen szolgálatot tennének az emberiség hasznos osztályának, a közoktatásügynek és fáradhatatlan buzgóságú bajnokainak!

Hiszen — ha jól tudjuk — a magyar ember nem csekély hiúságát képezi az, hogy szeret loyálisnak, nemesnek, lelkesnek és hazafiasnak tartatni ám szolgáltassák példáját a nevezett erényeknek, bizonyítsák be nagylelkűségüket gyermekeik és egész nemzedékek jótevőin!

* * *

A kisebb zsidó községek még mindig nem tudnak megbarátkozni a 2 havi szünidő behozatalának gondolatával. Sehogysem fér a fejökbe, miért húzza a tanító álló 2 hónapig semmiért a fizetést. Azt nem akarják sem megérteni, sem elhinni, hogy 10 hónapra sem valami munificzens javadalmazás az a néhány száz forint, hogy a tanító is csak ember, és hogy eo ipso erre is ráfér egy kis pihenés meg hogy saját gyermekeik jól felfogott érdekében is nagyon kívánatos a testi lelki felüdülés.

* * *

Itt-ott még mindig nagyon siralmas állapotok vannak egy némely zsidó községben az iskola-ügy állása tekintetében. Egy concret példával jó lesz illusztrálni nagyon is szomoruan igaz állásomat. T.-Lökön körülbelül 120 zsidó családnak 75—80 tanköteles gyermeke minden oktatás nélkül van. A szülők egy része nem tud fizetni, a másik, csekélyebb de tehetősebb része nem akar áldozatot hozni, néhány egyén kivételével pedig mindnyájan nélkülözik az iskola iránti érzéket. Eljárogatnak a gyermekek 2—3 hétig a zúgiskolákban, míg egy-egy feljelentésre ezeket újra meg újra bezárják. A zúgiskola folyton nyílik, zárul; a szülőket, a mestereket évek óta zaklatják szolgabíróhoz, városházához, de az iskolaügy marad régi stádiumában. Úgy látszik, hogy a tanfelügyelettel megbizott

közegek bölcs hallgatással, tétlen indolenciával szemet hunynak, ha a zsidók művelődési érdekei forognak koczán, ha a zsidó nem halad de marad. A felhozott esetben még talán Reich Ignácz úr, az orth. zsidóság főhatalmassága is tehetne valamit? Legalább kötelessége volna!

Rosinger Márton.

A vidéki körök.

Mire jelen igénytelen soraim az „Értesítő”-ben napvilágot látandnak — ha ugyan érdemeseknek találtnak a közzétételre — hazánk legtöbb tanítói hihetőleg már élvezni kezdik a 10 hónapi szakadatlan és fárasztó munka utáni nagy szünidő által nyújtandó nyugalmat. Azt hiszem nem csalódom, ha felteszem, hogy a tanítók nagy része ezen két havi szünidő alatt — mely alatt nem működik az iskola falain belüli gyakorlati téren — épügy szentelend időt a tanítóság intézményei, mint maga a népnevelés ügye fölötti elmélkedéseknek, mely elmélkedésre — a tárgyául szolgáló létező ügyek és intézmények sokfélesége és sokoldalúsága folytán — a két havi szünidő kevésnek is fog bizonyulni

Kétségtelennek tartom, hogy első sorban a közelfekvő, talán helyi vagy személyi érdekű ügyek fognak az elmélkedés és megvitatás tárgyára tételni s csak azután következendnek az országos ügyek (A folytonosan országos ügyekkel foglalkozó fővárosi kartársak nem sorozhatók az itt értett magamfajta vidéki gyarlóságok-categóriájába)

A közs. iskolai tanítók a megyei tanító-egyletek és a járás tanítóköri; a kath. és reform. tanítók pedig saját felekezeti vidéki tanító-egyleteinknek helyi érdekű, őket tehát első sorban és közvetlenül érdeklő ügyeit bonczolgatandják előbb, mielőbb az orsz. dolgok — melyeknek a fővárosban oly számos hivatott és lelkes apostolai vannak — vitatásába bocsátkoznak. Szóval minden rendű és rangú tanító megtalálja az iskolán kívüli hasznos működési kört a hozzá legközelebb környezetben, melyben ténykedése nélkülözhetetlenné, tevékenysége hasznossá, nemes buzgólkodása áldást hozóvá, hivatottsága elismertté és szakértelme befolyást gyakorló tényezővé válhat: egyedül a zsidó tanító az, kinek nincsen alkalmá, szakértelmét vidéki körben érvényesíteni, szűkebb körben a népnevelés ügyének lehető előmozdítási iránti közhasznú törekvésben versenyezni és a továbbképzés egyik főtenyezőjének: az egyleti életnek szellemi előnyeit élvezni, ha csak nem működik oly helyen, hol felekezetenküli tanító-egylet létezik, mely mostoha gyermekéül fogadja.

Van ugyan a tanítónak helye társadalmi téren, melyen a tanügy érdekében működhet; de mai napság, mikor maga a társadalmi élet is pang, egyedülálló, csupán saját egyéni meggyőződését és nem valamely elismert szakértőkből álló testület által constatált igazságot hirdető tanító még akkor sem arathatna mindig sikert törekvésével, ha a társadalom tagjai eléggé »szerények« lennének, valahára belátni és beismerni hogy tanügyi laicusok.

Mihez sem hasonlít mai napság az ember jobban, mint a vizesöpphöz, melynek egyedül sem látszatja, sem ereje, sem tekintélye nincsen, de mely a sok társsal való egyesülés által a víz elnevezését, az akadályok legyőzéséhez szükséges erőt és hatalmat és hivatásának tökéletes megfeleltetéséhez a kellő képesítést nyeri

A szövetkezés szükséges és hasznos voltának régóta elismert igazságát azok előtt hangoztatni és bizonyítgatni, kik — mint az »Értesítő« olvasói — régóta megértve a kor intő szavát, az »Orsz. magyar izr. tanító-

egyesület« kötelékébe léptek és ezen országos egyesület országos ügyeit, országra szóló intézményeinek fontosságát, czélszerűséget és hízagpótló voltát elismerni tanulhatták, époly fölösleges volna, mint a mily fölöslegesnek vélem, a vidéken működő zsidó tanítók izolált helyzetére vonatkozó fenn-
tebbi rövid észrevételeim és a tapasztalásra való hivatkozás után is constatálni azt, hogy »Orsz. magy. izr. tanító-egyesület« jelen szervezeteiben igényeinknek teljesen meg nem felelhet, a mennyiben — mint orsz. — szövetkezet oly tág körű, hogy az e kört képező egyesületi tagok érintkezési pontjai igen távol esnek egymástól, úgy, hogy az érdekközösség csakis a három évenként tartatni szokott közgyűlésen nyilvánulhat némileg, a szellemi továbbképzés is igen csekély mértékben van általa előmozdítva, a mennyiben a tárgyilagos és tanulságos eszmecserékhez igen ritkán és akkor is vajmi kevés alkalom nyújtatik.

Akik a múlt év aug. havában tartott közgyűlésünk lefolyásáról és végeredményéről tudomással birnak, tudni fogják, hogy a közgyűlésen megjelentek nagy része — leszámítva az egyes előadókat — minden előkészület és annak előleges tudása nélkül, mik lesznek a közgyűlésen megvitatásában csak igen kevesen vehettek részt. Így történt azután, hogy több tárgyban érdemleges, végleges határozat nem hozathatott, a más tárgyakban való érdemleges és végleges határozathozatal pedig azzal halasztatott a legközelebbi közgyűlésre, hogy addig az egyesületi tagoknak alkalmuk lesz a tárgy kellő tanulmányozására és szűkebb körben való megvitatására.

Azóta a közp. választmányuak 1883. nov. hó 25-én kelt s a vidéki vál. tagokhoz intézett felhívása hazánk némely vidékeinek izr. tanítóit egy izben való összejövetelre és a közp. választmány által kitűzött tétel alapos megvitatására provocálta.

Hogy az ily — vidéki kör gyűlésének színezetét viselő — összejövetel minő eredményűek, mily hasznosak és czélszerűek, annak bizonyítása alól felment azon általánosan ismert tény, hogy a III. oszt. olvasókönyv az 1883. decz 24-én tartott vidéki gyűlések szakszerű véleménye értelmében szerkesztve fog megjelenni második kiadásában.

Igen, de ha ezen összejövetel mindig csak akkor történendnek, mikor a közp. választmánynak oly tárgy megvitatására lesz szüksége, mely csakis országra szóló fontossággal bir, akkor ezen, az alapszabályok 19 §-án alapuló összejövetel a fennforgó bajon — melyet bevezető soraimban röviden vázoltam — segíteni nem igen fog, mert évek múlhatnak, mig a közp. választmánynak oly tárgya akad, melyet a vidéki kartársakhoz kellend megvitatás vegett utasítania és mely az összejövetelt szükségessé teendi. Pedig a vidéki tanítók időkénti összejövetele nem kevésbé volna jogosult akkor, ha némely, az azon vidéken felmerült, helyi érdekű, tehát csakis localis szempontból eldönthető kérdéseket venné tárgyalás alá. Ily napikérdések gyakran merülnek fel és csakis úgy döntethetők el, ha valamely, szakértőkből álló testület lép sorompóba szakvéleményével.

Azt tartom tehát szükségesnek, hogy az „Orsz. magyar izr. tanító-egyesület“ tagjai vidékenként állandó körökbe osztassanak be és hogy ezen állandó vidéki (fiók-) körök a jelzett egylet védő szárnyai alatt folytassák tevékenységüket.

Nem egyesületünket kell tehát lényegéből kiforgatni, hanem a most 300-fele szétágazó egyleti erőt kell vidékenként tömöríteni, hogy egyrészt a helyi és vidéki érdekű napikérdések nyerhessenek eldöntést, másrészt az országos érdekű dolgok leghelyesebb s legczélszerűbb elintézése az ily vidéki körök szótöbbségű szakvéleménye alapján történhessék.

*

Mikor az e vidékbeli izr. tanítók 1883. decz. 24-én Szolnokon öszszegyültek, **állandó vidéki köré** alakultak, egyhangulag azt határozván, hogy mint az „Alföldi izr. tanítókör” állandóan folytatandják működésüket az Orsz. magy. izr. tanító-egyesület védő szárnyai alatt.

Megvallom, hogy — tapasztalva azon hamisítatlan lelkesedést, melyet az aránylag tekintélyes számban jelen voltak a régóta érzett hiány pótlására hivatott ezen határozat következtében az anyaegylet és fiókköre iránt tanusítottak és látva, hogy ezen vidéki kör révén **azonnal** mintegy 10 új egyleti tagot sikerült az anyaegylet részére megnyerni — engem a legjobb remény töltött el a zsidó tanítóság és az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület” jövőjét illetőleg. Azt hittem, hogy most csakugyan derengni kezdett feltűnni a feltámadásra, a léhaságból és indifferentismusból való kivetkőzésre intő; a tevékenységre, a testületekkel való tömörülésre serkentő napvilága. Archimedes nem örülhetett jobban, mikor a legproblematicusabb feladat megoldásához megtalálta a kulcsot, mint örültem én, mikor kétséget kizárólag tapasztaltam, hogy megvan a kulcs azon régi problema megoldásához, mely már annyi fejtörést okozott; mikor kézzelfogható tények által láttam igazoltnak azt, hogy a magyarországi zsidó tanítóság tömörüléséhez; egyleti életben való továbbképezhetésének lehetőségéhez; az érdekközösség kalapja alá tartozó ügyek vállvetett elintézéséhez és a kölcsönös anyagi és erkölcsi gyámolításhoz szükséges erő megszerzéséhez a legbiztosabb eszközök — **az állandó vidéki körök.**

E fölötti őszinte örömben mellőztem a §§-ok tanulmányozását, míg nem egyesületünk érdemekben gazdag t. elnöke egészen össze nem rombolta örömemet azon figyelmeztetéssel, hogy az **állandó vidéki kör** alakításától elfilt § betűje.

Az az akadémikuskodó § tehát — mely az állandó vidéki körökről nem tesz említést, azok alakítását, tehát meg sem engedheti — egészen megzavarta szép, boldogító álmódosommat, mely megedzette a letterőt, felvillanyozta a kedélyt, melegséget árasztott a kebelben és reményt öntött a csüggedő szivbe.

Nem volna-e bűn, megbocsáthatatlan, vétkes mulasztás, a kézzelfogható előnyök megszerzéséhez czélszerűnek bizonyult egyszerű módok alkalmazását törvényerejűleg mielőbb nemcsak megengedni, hanem kötelezővé tenni?

Akik azt az utban álló és elévültnek bizonyult 19. §-t alkották, alkothatnak helyébe mást, a viszonyoknak és kívánalmaknak inkább megfelelő §-t.

Egyesületünk és a zsidó tanítóság érdekében kívánom, vajha az állandó fiókkörök alakítását kötelezőleg kimondó § mielőbb megalkotva és törvényerőre emelkedett lenne!!

Szolnokon, 1884. június hó 9-én.

Szontágh Jenő.

Egyleti élet.

Az országos magy. izr. tanító-egyesület **győrvidéki köre** f. évi jun. hó 9-én tartá Mosonyban alakítása utáni első érdemleges gyűlését.

Jelen voltak Mosonyból mint vendégek: **Stadler** Manó hitközségi elnök, **Berger** Sándor iskolaszéki elnök, **Weisz** Ignác alelnök, **Keszler** Mór pénztáros, **Gerstman** Salamon iskolaszéki pénztáros **Wellisch** Ignác községi jegyző, — továbbá Dr. **Flesch** megyei körorvos, **Berl** Dávid, **Stern** Dávid, **Berger** Bernát, **Hahn** Adolf és **Hoffman** József iskolaszéki tagok.

A tanítók részéről Mosonyból: **Roth** Ede, **Stier** Ignác, **Schiller** Berta, — Győrből: **Weinberger** Rózsa, **Stern** Sarolta, **Schön** Bernát,

(körelnök) **Szógyi G.** Vilmos körjegyző, **Pfeiffer Mór** pénztáros, **Baumgarten Samu**, **Galantai Bernát**, **Braun Dávid**, **Horváth Ferencz** mosonyi községi tanító és egy mosonyi hölgy, ki mindvégig feszült figyelemmel kísérte a fölötte érdekes gyűlés lefolyását.

Elnök **Schön Bernát** megnyitván a gyűlést, úgy a saját, mint az országos izr. tanító-egyesület központi bizottsága nevében örömmel **üdvözli** a kartársákat és az ily szép számmal megjelent vendégeket. A nagy érdeklődést a hitközség szellemi érettségének legfényesebb bizonyítványának tekintve, úgy folytatja hazafias szellemtől áthatott és lelkes éljenzéssel többször félbeszakított beszédét: „A jövő október hó kezdetével 25 éve annak, hogy én felekezetemet és közvetve hazámat, mint néptanító szolgálatom egy-negyed évszázad amily szép idő egy ember, egy néptanító szükön kimért, épen oly kevés, majdnem **semmi** egy felekezet, egy ország vagy nemzet évezredekre szóló életében.

És mégis mennyi változott az én tanításkodásom ideje alatt!

Huszonöt év előtt még rabigában görnyedt felekezetünk, türve a nemzettel együtt a kényuralom szomorú sorsát, iskoláinkban a németesedés gonosz szelleme dühöngött, tanítók Cseh- és Morvaországból importáltak be hozzánk, kik az idegen szellemet, az idegen gondolkodási módot reánk erőszakolták, egyetértésről a tanítók között szó sem lehetett; nem volt testvériség, nem volt közszeretet, kiki magának és erszényének élt.

És ime az ujkor ujat teremtett! Aki viradt fel hazánk egén az alkotmányos élet szép hajnala, alig törte meg a nemzet a kényuralom béköit, csörrenre hullottak le a lánczok is, miket zsidóiskoláink részére idegen kezek kovácsolták és melyek az idegen szellemet iskoláinkhoz kapcsolák.

Mindegy varázsütésre keletkeztek **magyar intézetek** és támadtak zsidó tanítók, kik között a testvéri és egyetértés arkangyala frigyét kötött, melynek oltára Budapesten van és melynek áldozásai a vidéken buzgólkodnak.

A hazai zsidó-tanítók eme szép frigyének násza a mi körünk is. Czielünk, törekvésünk ugyanaz, ami az összeségé. Iskoláinkban nemcsak magyar nyelvet, — hanem magyar szellemet is terjeszteni, szítani és szilárdítani, közöttük pedig a testvéri szeretet és egyetértés szent érzelmeinek zsarátját szítani.

Elsők voltunk a vidéken, kik az egyesület diszteljes lobogóját megragadtuk: utolsók legyünk azok között, kik azt leteszik.

Éljen a Haza! Éljen országos tanító-egyesületünk! (Lelkes éljenzés.)

Ezután **Dr. Flesch** üdvözlé az egybegyűlt tanítókat a mosonyi izr. hitközség nevében. Magvas és az ékesszólás minden kellékeivel előadott beszéde nagy lelkesedésre gyulasztá a jelen voltakat. »Boldogult Eötvösünk — így mondá a többek között — új aerát alkotott tanügyeink történetében. Zsidó iskoláink is szép virágzásnak indultak.

Eleinte nehéz idők jártak és csak akkor nyert az oktatás általános lendületet, mikor az izr. tanítók állandósították.

A tanítók állandósításának áldását megérezte a zsidó-iskola; de megérezte az egész községi élet is, amennyiben ezen időtől fogva emelkedett a tanítók társadalmi állása is.

Mikor a nemzet megosztá a zsidókkal a szabadság kenyerét és a felekezetek jogegyenlősége szentesített törvénynyé vált, akkor a zsidó iskolában is a nemzeti irány ülte diadalát.

És nincs az az iskola, melylyel e tekintetben nem állnók ki a versenyt.

Vannak községi, felekezeti és állami iskoláink országszerte; de nem ismerünk olyant, mely a zsidónál magyarabb volna.

Viszonyainknál, fogva hitfelekezeti iskoláink fenntartása és fejlesztése — bármely áldozatok árán reánk nézve életszükség.

Mert a mi célunk nemcsak az, hogy gyermekeinket a társadalom, a haza, — hanem az is, hogy őket jó **zsidókká** is neveljük.

Igy elejét fogjuk venni nem sokára a fajgyűlölet mérge elterjedésének és a tévúton botorkáló ellenségünk bárbarismusának fattyuhajtásait kifogjuk irtani, hogy **egy** lesz ismét a nemzet, miként **egy** a magyarok Istene.

Azért csak lármázzanak elleneink s suhogtassák fejünk fölött gyilkoló fegyverüket.

Fegyverek csattogása alatt hallgatnak a muzsák, de a tanítók áldásos működését még a legembertelenebb módon folytatott harcz sem akadályozhatja. A gyűlés eredménye szép lesz. Isten áldása kísérje tanácskozásukat! Isten hozta önöket körünkbe!

E tapssal fogadott beszéd után **Berger Sándor** iskolaszéki elnök üdvözölte a kört az iskolaszék nevében. Szívből fakadt szép szavai nagy hatást gerjesztettek.

Schön Bernát megköszönve a kellemes meglepetést és a váratlan megtiszteltetést, miben a mosonyiak a kör szerény munkásait részesíteni elég lelkesek voltak, napirendre térve, megkezdi jelentését, mely szerint a felterjesztett tagjai a körnek egytől-egyig az országos izr. tanító-egyesület kötelékeibe felvételtek, miről a felvételi okmányok, miket jelen ünnepélyes alkalommal kiosztat, tanuskodik.

A kör alapszabályai még nem hagyattak jóvá, mivel a központ az egyöntetűség kedvéért önmaga fog alapszabályokat kidolgozni a győrvidéki kör felterjesztett javaslatának tekintetbevételével. Elnök jelentése helyeslő tudomásul vétetett.

Pfeiffer Mór pénztáros jelenti, miszerint tagsági díjak fejében befolyt nála összesen 24 frt 40 kr. Ebből a központba küldött 19 frtot, mely összeg az egyesület „Értesítőjében” nyugtázva lett, több apró kiadásai tesz 61¹/₂ krt. marad, a köz. pénztárában 4 frt 74¹/₂ kr.

Pénztáros jelentése is helyesléssel tudomással vétetvén napirendre került a héber nyelv oktatása a bibliának-magyarra való fordítása kapcsán. Előadó **Galantai Bernát győrszigeti** tanító. Előadó gyakorlati leczkáját, a következő talpraesett bevezetéssel kezdi meg:

Mélyen tisztelt értekezlet!

Midőn alakulási gyűlésünk alkalmával egyletünk tagjai abban állapodtak meg, miszerint a biblia alapján való héber grammatika tanítása a mai gyűlés egyik főtárgya legyen, akkor fényesen bebizonyítá, hogy ezen csak pár hó óta létező fiók-egylet helyesen fogja fel feladatát.

A héber nyelv nemcsak egyike a legnehezebb tantárgyaknak, hanem a legfontosabb is, sőt mondhatjuk, a legkényesebb a zsidótanítóra nézve.

Legnehezebb, azon egyszerű oknál fogva, mivel idegen holt nyelv, és az elemi iskolának korántsem lehet az a feladata, hogy idegen nyelveket sajátítsanak el benne a tanulók.

Legfontosabb, mert egyházunk szertartási nyelve a héber, minél fogva a vallással szoros kapcsolatban áll. Legkényesebb végre azért, mert gyakran fegyver gyanánt szolgál a modern iskolának ama esküdt ellenségeinek, kik a legjobb, a leglelkiismeretesb tanító fáradozásait semmivé tenni igyekeznek. „Zu wenig hebräisch”, ez a jelszavuk, és ezen sterestip jajgatásnak hogy micsoda következményei vannak néha, arról igen szomorú történeteket lehetne elbeszélni.

Ezen hármas nehézség legyőzése érdekében sokan jeleseink közül sikra szálltak már, azonban a nélkül, hogy a bajon csak némileg lenditettek volna.

Ma csekélységemet azon szerénse érte, hogy szakavatott kollégáim körében ezen problema mikénti megoldása fölött nézetimet kifejtsem, ezeknek gyakorlati értékét egyszersmind bemutatván. Tisztelt kartársak! Ha áll, hogy a modern iskola főfeladata, hogy befolyása minden reális tudományt áthasson és a zsenge ifjúságot egy nagy polgárság civilizációnak nevelje: úgy áll az is, hogy a vallás hatalma enyhe ihletével szellemi vivmányainkat áthatni és az erkölcsösség és humanitás célját elérni törekedjék. A vallás a tudománnyal párosulva adja a civilizációnak valódi értékét, a szilárd talajt, melyből az életfa gyökerei az éltető nedvet szivják.

A tudománnyal párosult vallás létjogának elismerésével megszűnik azon haszonlesésnek rideg elve, mely sajnos! a legtöbb törekvésnek egyetlen célja. A zsidótanítónak tehát tisztában kell lenni avval, hogy a héber nyelv alapos oktatása ama kulcs, mely nemcsak az istenszava helyes megértetéséhez vezet, hanem a zsidóban a zsidó nemzeti öntudatot ébreszti, mely által nemzeti multját felfogni képes.

Szerény nézetem tehát, hogy a problémának megoldása a tanmódban rejlik. Ezen varázsszer ama elvitázhatatlan didaktikai szabály, mely szerint a tanmódnak minél egyszerűbbnek kell lennie.

A modern iskola, mely a száraz nyelvtani szabályok bemagolását már régen kiküszöbölte, és az olvasókönyvet a nyelvtanítás alapjául elismerte, ugyanezt követelheti a héber nyelv tanításánál.

A bibliát, míg ennek héber szövegének tanítása az izraelita tanító vállaira nehezedik, akarva nem akarva, olvasókönyvnek kell hogy tekintsük.

A szent héber nyelv erőteljes, finom építésű és grammatikai tekintetben bár mely élő nyelvvel a versenyt kiállja. Hazánk szent nyelve pedig keleti jellegénél fogva, nagyon könnyen összehasonlítható a héber nyelvvel, és ennek magyarra való fordítása sokkal kevesebb nehézséggel jár mint a szokásos németnyelvre. Ismeretes önök előtt tisztelt kartársak, hogy a mi a héberben egy szó által kifejezhető, a németben két, három sőt néha öt szót is tesz, holott a magyarban többnyire szintén csak egy szó. A héber ige- és névragozás egészen megegyez a magyar nyelvvel.

Hogy tehát segítve legyen a bajon, mondja ki ezen egyesület és vele együtt minden magyar zsidó, miszerint Schön Bernát tisztelt kartárs a tavalyi orsz. mngy. izr. tanító-gyűlés alkalmával tett indítványához, hogy a biblia ezentul csakis magyarra forditassék, hiven ragaszkodik — de nem csak elvben! — és kettős cél lesz elérve. Először hazafiui kötelességet teljesíti a tanító; mert a szent héber nyelv a szent hazai nyelv összeolvasztása áldásos befolyással lesz a serdülő ifjúság fogékony szívére; másodsor pedig nem leszünk többé ama kényszer helyzetben, hogy két idegen nyelvnek egyszerre való tanításával magunkat valamint tanítványainkat agyonkinozzuk.

Ezeknek előre bocsájtása után, bátorkodom becses figyelmüket az érintett módban tartandó gyakorlati tanításomra kikérni, azon hozzáadással, miszerint nem sok évi tapasztalásnak eredményeül tekintsék, hanem méltoztassék ezen első szerény kísérletemet az új terén az első esetlen szárnycsattogások gyanánt venni, melyek a madárnál a végre sikerteljes felrepülését megelőzik. (Vége következik.)

Junius hóban fizettek tagdíjat:

Adler Jakab, Pozsony	2 frt.	Presser J., Ny.-Zsambokrét	2 frt.
Kohn Armin, Keresztur	1 >	Rosinger Márton, T.-Lök	2 >
Lustig Suszman. Budapest,	4 >	Silman Herman, Mándok	2 >

A legközelebbi választmányi ülésben a **Gans-féle alapítványból** 16 frt lesz odaitérendő. Pályázhatnak reá oly halgatói az orsz. izr. tanítóképző intézetnek, kik azt 1883—84. tanévben rendesen látogatták. A folyamodványok egyesületünkhöz (Bpest VII. sip. u. 12) czimzendők.

V e g y e s e k

Sipos Orbán Bihar megyei kir. tanfelügyelő egyszeri megkeresésünkre lelkesen felkarolta egy szegény elaggott pályatársunk ügyét okoskodó hitközségével szemben, mely község, látván, hogy vannak még pártolói és védői a tanítónak, okosan engedett is a tanfelügyelői felszólalásnak, iskoláját rendszeresítette és tanítóját véglegesítette sőt nyugdíjjogosultságát kötelezőleg elismerte. Fogadja a nagyra tisztelt tanfelügyelő ur ez uton is a legbensőbb köszönetünket!

— Egy vidéki kartársunk felkért bennünket, hogy e helyen felszólítsuk a hazai zsidó orthodox községekben működő tanítókat: közöljék vele, vajon iskolájukban pontosan mikor kezdődik és mikor végződik a tanév. Erre nézve fölöslegesnek látjuk minden kutatást, mert biztos tudomásunk van róla, hogy Magyarország minden a törvény értelmében szervezett zsidó iskolában már évek óta szeptember első napjaiban kezdődik és június utolsó napjaiban végződik a tanév; legyen az akár neolog akár orthodox iskola.

— A 6. számban tévesen azt közöltük, hogy **Altmann (Óregfi) Mór** Verbón tartja az esküyöt **Weisz Seraphin** kisasszonynyal, pedig f. é. jun. 1-én Nagy-Kanizsán ment végbe.

Szerkesztői pósta.

Sp. J. Cikkét politikai tartalmánál fogva nem találtuk felveendőnek, tehát kívánsága szerint eljutattuk az általa kijelölt lap szerkesztőségéhez.

Iskolai bizonyítványok, osztály-kimutatások a fővárosi népiskolákban használt minta szerint finom kiállítással, 100 drb. 1 frt 20 krért kaphatók **Garai Mór** könyvnyomdájában Bpest, Huszár-ház. Ugyanott havi **értesítő-könyvecskék** is a megfelelő iskola czimével 100 db. 6 frtéért megrendelhetők. Emeltett nyomtatványokból minták kívánatra bérmentve küldetnek.

P á l y á z a t.

A pesti izr. hitközség az 1884/5 tanév elejével a követk. állások töltendőik be:

1) egy **vallástanár** állása, a középtanodák felsőbb osztályai számára. Pályázóktól theologiai és paedagógiai szakképzettség követeltetik, ugymint annak kimutatása, hogy főtanodai tanulmányokat sikerrel végeztek. Képesített középtanodai tanárok, kik egyszersmind a zsidó vallásos irodalomban való jártasságot mutatnak ki, elsőbbséggel birnak. Az ez állással egybekötött feltételek a megválasztandóval közvetlenül fognak megállapittatni.

2) **n é g y n é p-** illetve **polgári iskolai vallástanító** állásai. Pályázhatnak okleveles tanítók, kik már eddig is mint vallástanítók alkalmazásban voltak, vagy ebbeli képességüket egyébként igazolhatják. Köteles óraszám hetenkint 22 óra. Évi fizetés 900 frt és a hitközségi tanítói személyzetnek járó ötödéves pótlék.

Mindezen öt állásra pályázni kívánók, kik esetleg próbaelőadás tartására is vállalkoznak, felszólittatnak, hogy képesítésüket, vallás-erkölcsi magaviseletüket, életkorukat családi állapotukat és eddigi alkalmazásukat feltüntető bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat f. é. július 25-ig ezen hitközség titkári hivatalánál benyujtsák.

Bpesten, 1884. június hóban.

A pesti izr. hitközség előljárósága.

